

УДК 621.834

Ліщенко Н. В.**ДОСЛІДЖЕННЯ НАСТУПНОСТІ АНАЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕМПЕРАТУРИ ШЛІФУВАННЯ**

До числа основних вимог до якості зубчастих коліс відноситься відсутність припиків та мікротріщин. Якість поверхневого шару формується на зубошліфувальній операції. Найбільше застосування в сучасних технологіях зубошліфування одержали два методи: метод профільного шліфування і метод обкату черв'ячним шліфувальним кругом. Перший метод відрізняється більш високою точністю (DIN 3-6) при однаковій продуктивності вказаних методів, а другий – більш високою продуктивністю при однаковій точності.

Оскільки припикі викликані температурним фактором, завдання визначення температури при зубошліфуванні відноситься до числа актуальних завдань у технології машинобудування.

Відомо два підходи до визначення температури шліфування: феноменологічний – на основі рішення диференціального рівняння теплопровідності Фур'є (аналітичний метод визначення температури) [1, 2, 3, 4, 5] і імітаційне моделювання температурного поля – на основі комп'ютерного моделювання методом кінцевих елементів [6, 7, 8].

Як математичне забезпечення підсистем САПР, моніторингу і технологічної діагностики операції профільного зубошліфування, які працюють у режимі реального часу перевагу має перший підхід, тому що вимагає меншого часу для ухвалення рішення. Другий підхід є більш трудомістким і може використовуватися для обґрунтування правомірності першого.

Дослідженню теплонапруженості профільного зубошліфування присвячено декілька робіт [1, 2, 9]. Рішення, які наведено в цих роботах отримано без формулювання задачі, початкових і граничних умов. Рішення, яке наведено в роботі [3] не дозволяє знайти максимальну температуру, що має місце на задній крайці джерела. Також не встановлена область на рухливому прямокутному джерелі, у межах якої температуру можна визначати за формулою для смугового рухливого джерела [3]. Не знайдено умови заміни складних рішень теплофізичної задачі (двовимірної і тривимірної) на більш просте (одновимірне) рішення.

У цій області не проведено аналіз і класифікація наявних аналітичних рішень адекватних тепловим явищам при зубошліфуванні. Ці рішення повинні бути подібні за початковими і граничними умовами. Не проведено дослідження наступності цих рішень, встановлення критеріїв наступності та діапазонів їх зміни для умов профільного зубошліфування.

Тому метою статті є обґрунтування найбільш простого аналітичного рішення, адекватного реальним умовам профільного зубошліфування.

Встановлено [5], що при шліфуванні на етапі нагрівання в інтервалі $4 \leq H \leq 20$ при розрахунку максимальних температур на поверхні і по глибині поверхневого шару, обмеженого дворазовим спадом температури, двовимірні і одновимірні моделі дають результати, що відрізняються не більш, ніж на 5 %. Але не досліджено наступність рішень тривимірного і двовимірного диференціального рівнянь теплопровідності. Тобто для того, щоб при визначенні температури шліфування адекватно користуватися одновимірним рішенням, необхідно спочатку обґрунтувати двовимірне.

У відповідності зі схемою профільного зубошліфування на сталому етапі обробки теплове джерело має прямокутну форму (фігура 1234 на рис. 1, а) і рухається в напрямку вектора V осьової подачі. Така теплова схема може бути перетворена в еквівалентну форму (рис. 1, б) у системі координат, прийнятою в роботі [3].

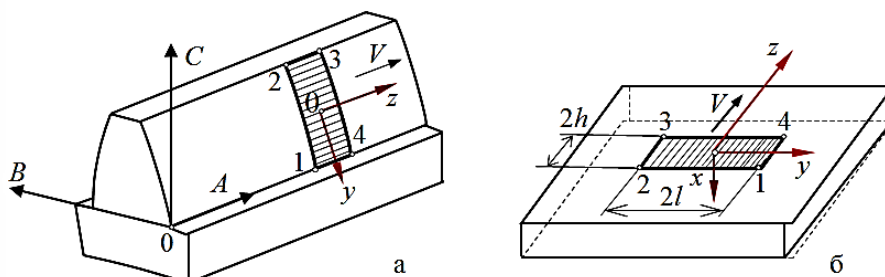

Рис. 1. Реальна (а) і еквівалентна (б) схеми прямокутних теплових джерел

Визначення температури на основі математичної моделі рухливого смугового джерела з урахуванням обмеження цього джерела по осі y (рис. 1, а) є складним завданням математичної теплофізики [3, 10]. Рішення цієї задачі для визначення сталої температури при постійній щільності теплового потоку на поверхні в зоні контакту має вигляд [10]:

$$T(X, Y, Z, L, H) = \frac{2qa}{4\lambda V \sqrt{2\pi}} \int_0^\infty \exp\left(\frac{-X^2}{2u}\right) \left(\Phi\left(\frac{Y+L}{\sqrt{2u}}\right) - \Phi\left(\frac{Y-L}{\sqrt{2u}}\right) \right) \times \left(\left(\Phi\left(\frac{Z+H+u}{\sqrt{2u}}\right) - \Phi\left(\frac{Z-H+u}{\sqrt{2u}}\right) \right) \right) \frac{1}{\sqrt{u}} du. \quad (1)$$

де q – інтенсивність (щільність) теплового потоку, Вт/м²;

a – коефіцієнт температуропровідності, м²/с;

λ – коефіцієнт теплопровідності, Вт/(м·°С);

V – швидкість руху джерела в напрямку осі z (осьова подача), м/с;

X, Y, Z – безрозмірні (відносні) координати, які відповідають розмірним координатам x, y, z ;

H, L – безрозмірна напівширина (параметр Пекле) і безрозмірна напівдовжина теплового джерела, які відповідають однойменним розмірним параметрам h і l .

Тут позначено:

$\Phi(s) = \text{erf}(s) = \frac{2}{\sqrt{\pi}} \int_0^s \exp(-\xi^2) d\xi$ – функція помилок Гауса (спеціальна функція);

$\xi = \frac{V(z-z')}{2a}$; $X = \frac{V \cdot x}{2a}$; $Y = \frac{V \cdot y}{2a}$; $Z = \frac{V \cdot z}{2a}$; $L = \frac{V \cdot l}{2a}$; $H = \frac{V \cdot h}{2a}$.

Причому $-h < z < h$, $-l < y < l$ (рис. 2, а).

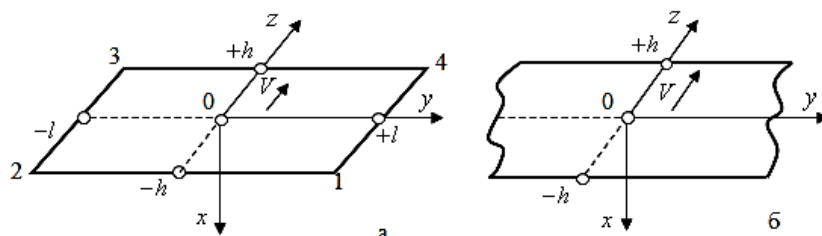

Рис. 2. Прямокутний (а) і смуговий (б) рухливі теплові джерела

Рішення (1) досліджується шляхом порівняння з рішенням для двовимірного температурного поля від рухливого смугового джерела, нескінченного в напрямку осі $0y$ ($-\infty < y < \infty$) і маючого вигляд (рис. 2, б):

$$T(Z, X, H) = \frac{2qa}{\pi\lambda V} \int_{Z-H}^{Z+H} \exp(-\xi) K_0\left(\sqrt{X^2 + \xi^2}\right) d\xi. \quad (2)$$

Розділивши обидві частини рівнянь (1) і (2) на множник $2qa / \pi\lambda V$, одержимо ці рівняння в безрозмірному виді, відповідно:

$$\Theta(X, Y, Z, L, H) = \sqrt{\frac{\pi}{32}} \int_0^\infty \exp\left(\frac{-X^2}{2u}\right) \left(\Phi\left(\frac{Y+L}{\sqrt{2u}}\right) - \Phi\left(\frac{Y-L}{\sqrt{2u}}\right) \right) \times \\ \times \left(\left(\Phi\left(\frac{Z+H+u}{\sqrt{2u}}\right) - \Phi\left(\frac{Z-H+u}{\sqrt{2u}}\right) \right) \right) \frac{1}{\sqrt{u}} du, \quad (3)$$

$$\Theta(Z, X, H) = \int_{Z-H}^{Z+H} \exp(-\xi) K_0\left(\sqrt{X^2 + \xi^2}\right) d\xi. \quad (4)$$

Як приклад виконаємо розрахунок температури на поверхні за рівнянням (3) при наступних вихідних даних: $q = 22,7 \cdot 10^6$ Вт/м²; $a = 5,683 \cdot 10^{-6}$ м²/с; $\lambda = 24$ Вт/(м·°С); $V = 0,2$ м/с (12 м/хв); $z = 0$; $h = 2,72 \cdot 10^{-3}$ м ($h = \sqrt{Dt_v} / 2$; D – діаметр шліфувального круга, $D = 0,4$ м; вертикальна глибина шліфування $t_v = 0,074 \cdot 10^{-3}$ м); $l = 3,469 \cdot 10^{-3}$ м; $Z = -5H \dots 5H$. При цьому $X = 0$; $H = 47,869$; $L = 17,597$. Координата по осі y складала $y = 0$ ($Y = 0$); $y = l / 2$ ($Y = 8,799$); $y = 3l / 4$ ($Y = 13,198$); $y = 7l / 8$ ($Y = 15,397$); $y = l$ ($Y = 17,597$). Максимальні температури (табл. 1) знаходяться практично на задній крайці джерела при $Z = -0,95H$.

Таблиця 1

Розмірна температура в напрямку руху джерела

y	0	$l / 2$	$3l / 4$	$7l / 8$	l
$T, ^\circ\text{C}$	410,107	390,444	347,501	303,061	207,418

Зі збільшенням відстані від центра джерела $y = 0$ до краю джерела $y = l$ максимальні температури зменшуються. На краю джерела $y = l$ максимальна температура знижується майже у два рази. Для того щоб показати наступність рівнянь (1) і (2), виконаємо дослідження температурного поля по довжині теплового джерела l у напрямку осі Oy за рівнянням (1). Для спільності досліджень вони виконані в безрозмірному виді з використанням рівнянь (3) і (4).

Для прив'язки до схеми зубошліфування залежно від швидкості джерела при фіксованій напівширині джерела $h = 2,72 \cdot 10^{-3}$ м ($h = \sqrt{Dt} / 2$; $D = 0,4$ м; $t_v = 0,074 \cdot 10^{-3}$ м) на задній крайці $Z = -H$ (рис. 2) на поверхні $X = 0$; $y / l = 0 \dots 1,5$; $a = 5,683 \cdot 10^{-6}$ м²/с обрали три форми плями контакту: прямокутну, витягнуту уздовж осі OY ; квадратну; прямокутну, витягнуту уздовж осі OZ . Для забезпечення вказаних форм обрали довжину джерела l : $l = 11 \cdot 10^{-3}$ м ($H / L = 0,2474$; рис. 3, а); $l = 3,469 \cdot 10^{-3}$ м ($H / L = 0,7847$; рис. 3, б); $l = 1 \cdot 10^{-3}$ м ($H / L = 2,7235$; рис. 3, в).

Вибір зазначених трьох відношень H / L , отриманих за рахунок зміни l при $h = 2,72$ мм = const, обумовлений необхідністю характерної зміни форми прямокутного джерела: $H / L = 0,2474 < 1$ (рис. 3, а); $H / L = 0,7847 \approx 1$ (рис. 3, б) і $H / L = 2,7235 > 1$ (рис. 3, в).

Безрозмірні параметри H і L змінювали за рахунок дискретної зміни швидкості джерела в інтервалі режимів зубошліфування: $V = 0,2$ м/хв (0,0033 м/с), $V = 0,5$ м/хв (0,0083 м/с); $V = 1$ м/хв (0,017 м/с); $V = 2$ м/хв (0,033 м/с); $V = 4$ м/хв (0,067 м/с); $V = 5$ м/хв (0,083 м/с); $V = 7$ м/хв (0,117 м/с); $V = 10$ м/хв (0,167 м/с); $V = 12$ м/хв (0,2 м/с). Далі виконано розрахунки безрозмірних температур за рівняннями (1) і (2) для трьох зазначених характерних конфігурацій прямокутного джерела тепла: $H/L < 1$ (рис. 4, а), $H/L \approx 1$ (рис. 4, б) і $H/L > 1$ (рис. 4, в) на задній крайці джерела, тобто $Z = -H$, в інтервалі зміни $0 \leq Y/L \leq 1,5$. Наприклад, результати розрахунку безрозмірної температури за рівняннями (3) і (4) для $l = 3,469 \cdot 10^{-3}$ м і $H/L = 0,7847$, $Z = -H$, $Y = 0$ зведемо в табл. 2.

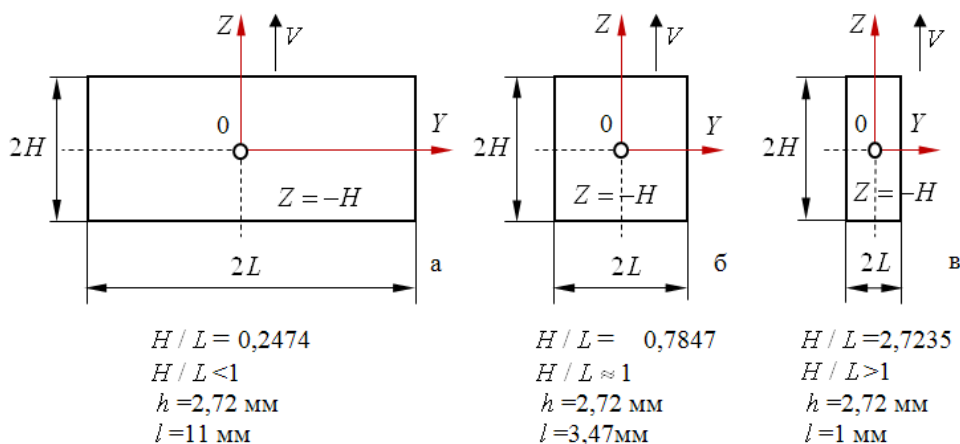

Рис. 3. Три конфігурації прямокутних джерел для дослідження

Таблиця 2

Безрозмірні температури для прямокутного і смугового джерел

V м/хв	0,2	0,5	1	2	4	5	7	10	12
H	0,798	1,995	3,989	7,978	15,956	19,946	27,924	39,891	47,869
L	1,017	2,544	5,087	10,174	20,348	25,435	35,609	50,87	61,044
Θ_{rect}	1,869	3,835	6,066	9,07	13,213	14,879	17,772	21,421	23,555
Θ_{strip}	2,393	4,157	6,189	9,091	13,216	14,881	17,774	21,424	23,558

Примітка: 1. Θ_{rect} і Θ_{strip} – температури від прямокутного (rectangular) і смугового (strip) теплових джерел за рівняннями (3) і (4), відповідно. 2. $l = 3,469 \cdot 10^{-3}$ м, $H/L = 0,7847$, $Z = -H$ і $Y = 0$.

Видно (табл. 2), що по мірі збільшення швидкості V прямокутного і смугового джерел розходження поверхневих температур на їхніх задніх крайках ($Z = -H$) при $Y = 0$ зменшується і результати розрахунку температур за рівняннями (3) і (4) практично збігаються при швидкості $V > 5$ м/хв. Цей висновок відповідає аналогічним дослідженням В. А. Сіпайлова [3]. Отже, при $V > 4$ м/хв (тобто $H > 15,956$) обмеженість прямокутного джерела по осі Y практично не впливає на поверхневу температуру при $Y = 0$, тобто визначення температури можна виконувати за більш простим рішенням (4) для смугового джерела. Наприклад, для джерела $H/L = 0,7847$ (рис. 4, б), що рухається зі швидкістю $V = 0,2$ м/хв (0,0033 м/с) безрозмірна температура за рівняннями (3) і (4) складе, відповідно 1,869 і 2,393 (Θ_{rect} і Θ_{strip} в табл. 2). Розходження становить 28,04 %. Але при швидкості джерела $V = 5$ м/хв (0,083 м/с) безрозмірна температура за рівнянням (3) складе 14,879, а за рівнянням (4) – 14,881. Розходження 0,013 %.

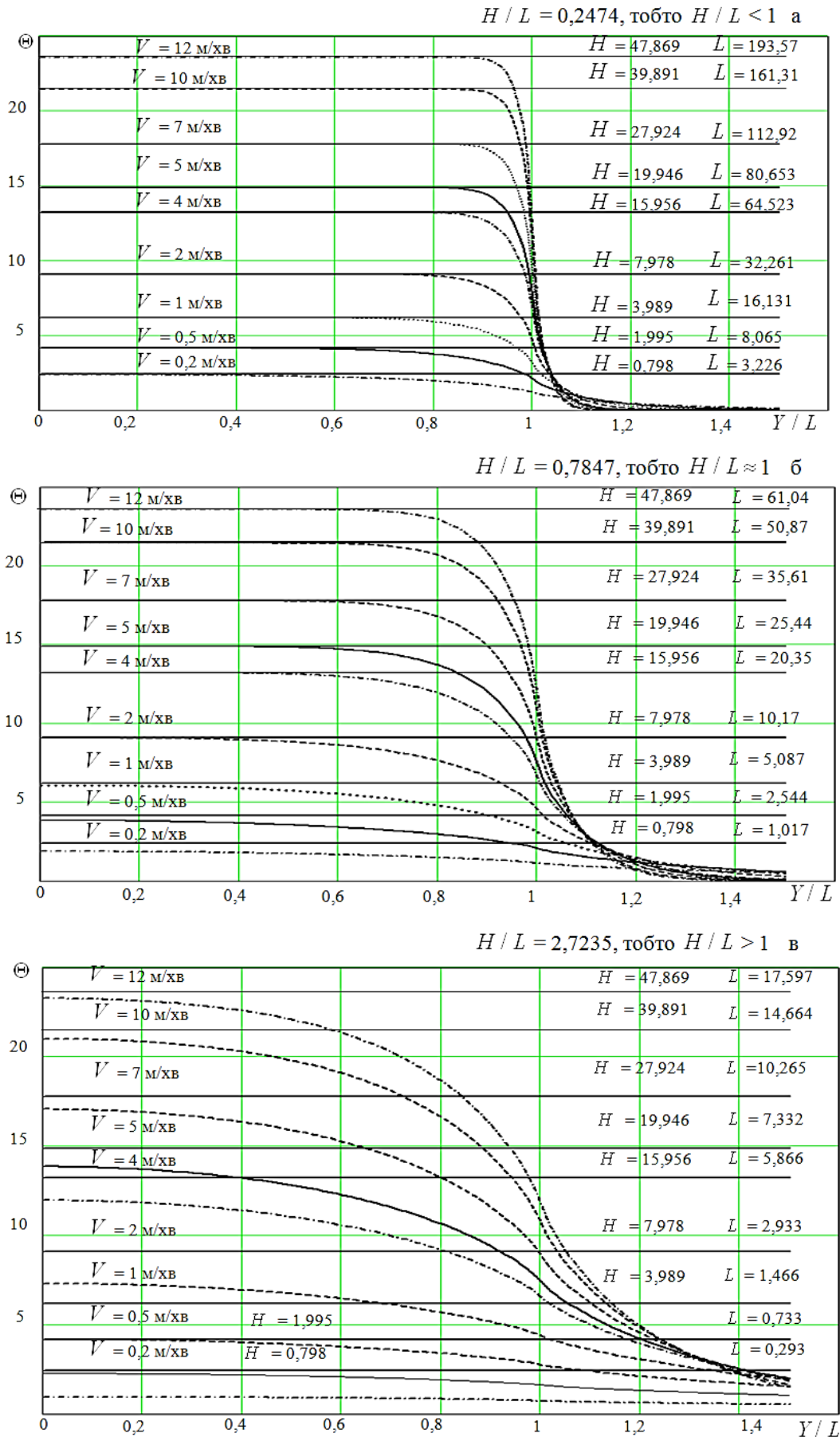

Рис. 4. Безрозмірна температура по осі OY на задній крайці джерела $Z = -H$

Існує наступність зазначених рішень, що полягає в збігу результатів розрахунку температури $\Theta(Y/L, H, L)$ при різних відношеннях H/L : $H/L=0,2474$ (рис. 3, а); $H/L=0,7847$ (рис. 3, б); $H/L=2,7235$ (рис. 3, в). Критерієм наступності двох рішень є відхилення форми джерела від квадрата ($H=L$). При $H/L \leq 1$ результати обчислень температури за двома рівняннями наближаються по мірі зменшення H/L , тобто по мірі наближення відношення H/L до нуля.

Для визначення похибки між результатами розрахунку за рівняннями (3) і (4) на задній крайці джерела $Z=-H$, $Y=0$ (центр джерела); $X=0$ (на поверхні) визначимо відношення безрозмірної температури $\Theta_{rect} = \Theta(X, Y, Z, L, H)$ за рівнянням (3) для прямокутного джерела до температури $\Theta_{strip} = \Theta(X, Z, H)$ за рівнянням (4) для смугового джерела, тобто визначимо коефіцієнт (ступінь) зниження температури (рис. 5):

$$k = \frac{\Theta_{rect}}{\Theta_{strip}} = \frac{\Theta(X, Y, Z, L, H)}{\Theta(X, Z, H)}$$

По мірі збільшення відношення H/L розходження між результатами розрахунку за рівняннями (3) і (4) збільшується для всіх значень L , що відповідає зміні форми плями контакту на рис. 3. Для фіксованого відношення H/L зі збільшенням L це розходження зменшується (рис. 5). Інтервал прийнятних значень коефіцієнта розходження $0,9 \leq k\left(\frac{H}{L}, L\right) \leq 1$ перебуває в D_I - області $L \geq 2$ для всіх H/L . Щоб перебувати в інтервалі $0,9 \leq k\left(\frac{H}{L}, L\right) \leq 1$ по мірі збільшення відношення H/L , повинна також збільшуватися величина L .

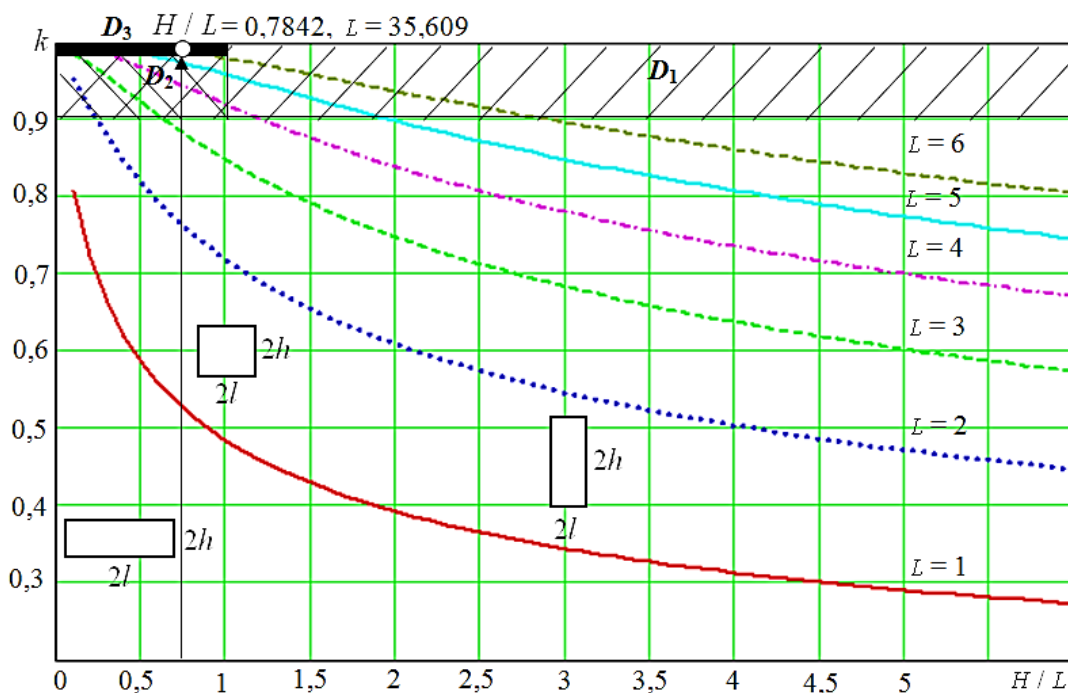

Рис. 5. Вплив обмеженості джерела на ступінь зниження температури

Обчислимо діапазони зміни параметрів H , L і відношення H/L при наступних даних: $0,060 \cdot 10^{-3} \leq t_v \leq 0,100 \cdot 10^{-3}$ м; 5 м/хв ($0,083$ м/с) $\leq V \leq 12$ м/хв ($0,2$ м/с), висота зуба

$6 \cdot 10^3 \leq 2l \leq 22 \cdot 10^3$ м; $a = 5,683 \cdot 10^{-6}$ м²/с; $D = 0,4$ м. Мінімальні та максимальні значення параметра H визначають при наступних умовах: при постійному значенні $V_{\min}$ і зміні t_v в інтервалі $t_{v\min} \leq t_v \leq t_{v\max}$:

$$H_{\min} = \frac{V_{\min} \cdot h_{\min}}{2a} = \frac{V_{\min} \cdot \sqrt{Dt_{v\min}}}{4a}; \quad H_{\max} = \frac{V_{\min} \cdot \sqrt{Dt_{v\max}}}{4a}; \quad (5)$$

при постійному значенні $V_{\max}$ і зміні t_v в інтервалі $t_{v\min} \leq t_v \leq t_{v\max}$:

$$H_{\min} = \frac{V_{\max} \cdot \sqrt{Dt_{v\min}}}{4a}; \quad H_{\max} = \frac{V_{\max} \cdot \sqrt{Dt_{v\max}}}{4a}. \quad (6)$$

Аналогічно мінімальні і максимальні значення параметра L визначають при наступних умовах:

при постійному значенні $V_{\min}$ і зміні l в інтервалі $l_{\min} \leq l \leq l_{\max}$

$$L_{\min} = \frac{V_{\min} \cdot l_{\min}}{2a}; \quad L_{\max} = \frac{V_{\min} \cdot l_{\max}}{2a}, \quad (7)$$

при постійному значенні $V_{\max}$ і зміні l в інтервалі $l_{\min} \leq l \leq l_{\max}$

$$L_{\min} = \frac{V_{\max} \cdot l_{\min}}{2a}; \quad L_{\max} = \frac{V_{\max} \cdot l_{\max}}{2a}. \quad (8)$$

Наприклад, при осьовій подачі $V_{\min} = 5$ м/хв за формулами (5) одержують $H_{\min} = 17,96$; $H_{\max} = 23,186$, а за формулами (7) $L_{\min} = 21,996$; $L_{\max} = 80,653$. Таким чином, найменше відношення $\left(\frac{H}{L}\right)_{\min} = \frac{H_{\min}}{L_{\max}} = \frac{17,96}{80,653} = 0,223$.

Наприклад, при осьовій подачі $V_{\max} = 12$ м/хв за формулами (6) одержують $H_{\min} = 43,104$; $H_{\max} = 55,647$, а за формулами (8) $L_{\min} = 52,791$; $L_{\max} = 193,568$. Найбільше відношення $\left(\frac{H}{L}\right)_{\max} = \frac{H_{\max}}{L_{\min}} = \frac{55,647}{52,791} = 1,055$.

Таким чином, режимам швидкісного зубошліфування відповідає $L > 21,996$ і $0,223 < H/L < 1,055$. Область D_2 , обмежена $0,9 \leq k(H/L, L) \leq 1$ і відношенням $H/L = 1$, характеризує форму теплового джерела, яке має місце при зубошліфуванні. Відповідно до рис. 5 режими зубошліфування відповідають D_3 – області. Отже, форма плями контакту не переходить у витягнутий у напрямку швидкості прямокутник (рис. 3, в). Для області зубошліфування при визначенні максимальних температур на задній крайці джерела можна користуватися двовимірним рішенням диференціального рівняння теплопровідності для рухливого нескінченного по осі Y смугового теплового джерела. Виникає можливість визначити температуру за рівнянням (4) не тільки в центрі плями контакту $y = 0$ ($Y = 0$), але і у межах деякої ділянки прямокутного джерела в напрямку осі Y (заштрихована ділянка на рис. 6), тобто при $y_0 < l$ ($Y_0 < L$). Інакше кажучи, можна визначити величину y_0 (Y_0) ($0 < y_0 < l$; $0 < Y_0 < L$), при якій у будь-якому перетині смуги, крім ділянок $(l - y_0; L - Y_0)$, віддалених від її кінців для визначення температури можна використовувати рівняння (4) для нескінченної смуги. Довжина цієї ділянки визначає область, у якій температура знижується на 5 % у порівнянні з температурою в центрі джерела.

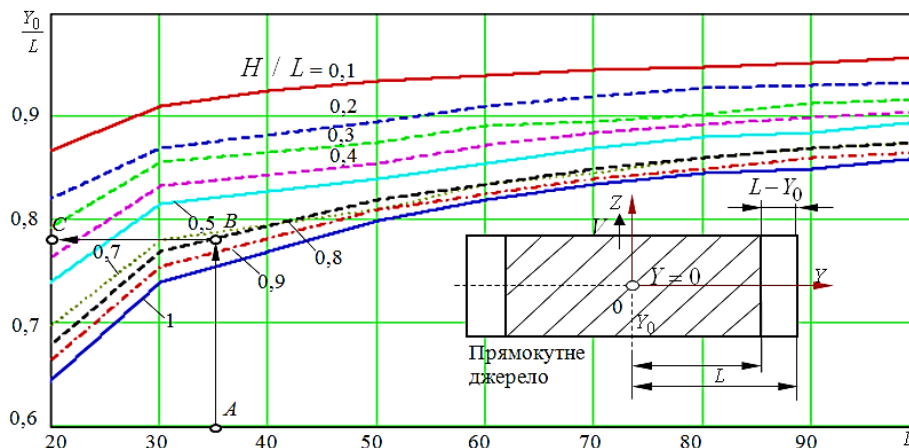

Рис. 6. Залежність параметра Y_0 / L від L

Встановлено, що при збільшенні відношення $H / L > 1$ збільшується розходження між результатами розрахунку температури за рівняннями (3) і (4), що означає вплив країв теплового джерела навіть на температуру в центрі плями контакту $Y = 0$ (рис. 4). Таким чином, стає неможливим визначати температуру по довжині джерела L ($2L$).

Подальші дослідження з визначення безрозмірної довжини ділянки Y_0 (або відношення Y_0 / L) виконано для $H / L \leq 1$ (рис. 6). Видно, що зі зменшенням відношення H / L при фіксованій безрозмірній довжині джерела L , довжина ділянки Y_0 (або Y_0 / L) зростає. При збільшенні L для всіх значень відносини H / L довжина ділянки Y_0 (або Y_0 / L) зростає. При чорновому зубошліфуванні параметри L і H / L змінюються в діапазоні $21,996 < L < 193,568$, $0,223 < H / L < 1,055$, що відповідає зміні $Y_0 / L \geq 0,64$ і вище (рис. 6). Отже, можна визначати температуру за рівнянням (4) для нескінченної смуги.

Приклад.

Вихідні дані: $a = 5,683 \cdot 10^{-6}$ м²/с; $D = 0,4$ м; $t_v = 0,074 \cdot 10^{-3}$ м; $V = 0,117$ м/с (7 м/хв);

$h = 2,72 \cdot 10^{-3}$ м ($h = \frac{\sqrt{Dt}}{2}$); $l = 3,469 \cdot 10^{-3}$ м. Визначають безрозмірні параметри L , H і їхнє відношення H / L :

$$L = \frac{0,117 \cdot 3,469 \cdot 10^{-3}}{2 \cdot 5,683} = 35,609 \text{ (т. A на рис. 6); } H = \frac{0,117 \cdot 2,72 \cdot 10^{-3}}{2 \cdot 5,683} = 27,924;$$

$H / L = 0,7842$ (т. B на рис. 6). Оцінюють можливість використання рівняння (4) з похибкою (розходженням) 10 % для визначення температури в центрі плями контакту (рис. 4). Відношення $H / L = 0,7842 < 1$; параметр $L = 35,609 > 2$, тому для визначення температури в центрі плями контакту можна використовувати рівняння (4). Визначають параметр Y_0 / L . Для цього використовують знайдені значення $H / L = 0,7842$ і $L = 35,609$ і встановлюють величину $Y_0 / L = 0,78$ (т. C на рис. 6). Визначають безрозмірну відстань Y_0 , використовуючи $Y_0 / L = 0,78$ (п. 3) і $L = 35,609$ (п. 1). У цьому випадку $Y_0 = 0,78 \cdot 35,609 = 27,775$. Переводять Y_0 в розмірну величину y_0 , тобто $y_0 = \frac{2a \cdot Y_0}{V} = \frac{2 \cdot 5,683 \cdot 27,775}{0,117} = 2,706 \cdot 10^{-3}$ м. Таким чином, у будь-якому перетині смуги $2h \times 2l$ (5,44 x 6,938 мм на рис. 7), крім ділянок, віддалених від кінців смуги на 0,763 мм ($l - y_0 = 3,469 - 2,706 = 0,763$ мм) температуру можна визначати за рівнянням (4) для смугового розхливого джерела.

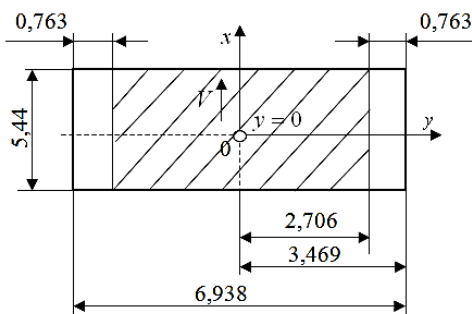

Рис. 7. Прямокутне джерело

ВИСНОВКИ

Виконано класифікацію подібних аналітичних рішень диференціального рівняння теплопровідності Фур'є за кількістю просторових координат у цьому рівнянні при граничних умовах другого роду: три-, дво- і одновимірне рішення.

Встановлено наступність три-, дво- і одновимірного рішень диференціального рівняння теплопровідності Фур'є, що дозволяє замінити складні аналітичні рішення більш простими, які можна використовувати в підсистемах керування процесом профільного зубошліфування (підсистеми САПР, моніторингу і технологічної діагностики).

Встановлено дві умови наступності. По-перше, для прямокутної форми плями контакту, що має габаритні розміри $2H \times 2L$, необхідно виконання умови $H/L < 1$. При $H/L = 1$ і $H/L > 1$ наступність порушується. По-друге, інтервал зміни критерію Пекле повинен становити $4 \leq H \leq 20$, що відповідає тепловому джерелу, яке швидко рухається, і режимам багатопрохідного швидкісного профільного зубошліфування на сучасних верстатах з ЧПК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Tan Jin Determination of burn thresholds of precision gears in form grinding based on complex thermal modelling and Barkhausen noise measurements / Tan Jin, Jun Yi, Siwei Peng // *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology*. – 2017. – Volume 88, Issue 1–4. – P. 789–800.
2. Tan Jin Temperature distributions in form grinding of involute gears / Tan Jin, Jun Yi, Ping Li // *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 2017. – Volume 88. – P. 2609–2620.
3. Сунайлов В. А. Тепловые процессы при шлифовании и управление качеством поверхности / В. А. Сунайлов. – М. : Машиностроение, 1978. – 167 с.
4. I. Inasaki Monitoring and Optimization of Internal Grinding Process / I. Inasaki // *Annals of the CIRP*. – 1991. – Vol. 40/1. – P. 359–362.
5. Ларшин В. П. Применение решений теплофизических задач к расчету температуры и глубины дефектного слоя при шлифовании / В. П. Ларшин, Е. Н. Ковальчук, А. В. Якимов // *Межвузовский сборник научных трудов*. – Пермь : Изд. ППИ, 1986. – С. 9–16.
6. Prashant Patil FEM Simulation and Analysis of Temperature Field of Environmental Friendly MQL Grinding / Prashant Patil Chandrakant Patil // *Proceedings of the International Conference on Communication and Signal Processing 2016 (ICCASP 2016)*. – 2017. – P. 182–186.
7. Chahat Sharma Finite Element Analysis of Workpiece Temperature during Surface Grinding of Inconel 718 Alloy / Chahat Sharma, Sudarsan Ghosh, Prabal Talukdar // *5th International & 26th All India Manufacturing Technology, Design and Research Conference (AIMTDR 2014) December 12th–14th, 2014, IIT Guwahati, Assam, India*. – 2014. – P. 420-1–420-6.
8. Xiaozhong Rena Analysis on the Temperature Field of Gear Form Grinding / Xiaozhong Rena, Haifeng Hu // *Applied Mechanics and Materials Vols. 633-634*, 2014. – P. 809–812.
9. Christof Golgels Optimization of the gear profile grinding process utilizing an analogy process / Christof Golgels, Heiko Schlattmeier, Fritz Klocke // *Gear technology (November/December)*. – 2006. – P. 34–40.
10. Карслоу Г. Теплопроводность твердых тел / Г. Карслоу, Д. Егер. – М. : Наука, 1964. – 487 с.